

Výstroj zvláštních jednotek Guardia Civil

ŠPANĚLSKÁ POLICIE v boji proti terorismu

Málokterá evropská země má tak bohaté zkušenosti s bojem proti novodobému terorismu jako Španělské království. Ve španělských poválečných dějinách spáchala nejvíce útoků organizace *Baskicko a jeho svoboda (Euskadi Ta Askatasuna, ETA)*, bojující od roku 1959 za nezávislost Baskicka. Nejkrvavější akcí – útoky v Madridu v březnu 2004 – však mají na svědomí islamističtí teroristé. V zemi působí též teroristé levicoví, již od roku 1975 je aktivní organizace *GRAPO (Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre)*. Vzhledem k těmto skutečnostem je logické, že boj proti terorismu je dlouhodobě jednou z nejvyšších priorit španělských vlád.

Po mnoho desetiletí představoval hlavní hrozbu pro Španělsko „baskický“ terorismus, případně též terorismus levicový. V posledních letech se však situace zásadním způsobem změnila a stále výraznější hrozbu představují teroristé islamističtí.

Zajímavým zdrojem charakterizujícím tuto hrozbu je zpráva oficiálního věstníku španělského parlamentu, která uvádí, že od počátku 90. let minulého století se v zemi etablovaly islamistické teroristické sítě, tvořené španělskými státními příslušníky i cizinci. Tyto skupiny udržují dobré kontakty s organizovaným zločinem s cílem zajistit si nezbytné finanční prostředky pomocí násilných trestných činů, paděláním a nelegálním obchodem s drogami, zbraněmi a motorovými vozidly. Propojení terorismu a organizovaného zločinu začíná představovat „smrtné nebezpečí“ pro Španělsko.¹⁾

Útoky na USA dne 11. září 2001 znamenaly přelom také ve španělském protiteroristickém úsilí. Bezpečnostní složky se začaly v mnohem větší míře věnovat problematice mezinárodního terorismu, a ne výhradně boji proti terorismu „domácímu“. Dalším významným přelomem byly již zmíněné teroristické útoky v Madridu v roce 2004, kdy explodovaly nástražné výbušné systémy ve čtyřech vlacích přijíždějících do Madridu. Při útocích zahynulo 192 osob a přibližně 1800 osob bylo zraněno.

V posledních letech byly ve Španělsku zatčeny stovky osob v rámci protiteroristických operací. Z velkých operací lze zmínit například akce „Chameleón“ (leden 2006), „La Unión“ (prosinec 2005), „Tigris“ (červen 2005), „Sello“ (červen 2005) či „Agua Dulce“ (květen 2005).

Dle zprávy Evropolu z března 2007²⁾ bylo v loňském roce spácháno v Evropské unii 498 teroristických útoků a zatčeno 706 osob podezřelých z účasti na terorismu. V uvedeném období bylo ve Španělsku spácháno

Znak španělské policie

145 útoků, z nichž 136 provedli separatisté, osm levicoví extremisté a jeden „ostatní útočníci“. Za pozornost nepochybně stojí skutečnost, že v roce 2006 neuskutečnili ve Španělsku islamističtí teroristé žádný útok, což je nutné interpretovat spíše jako důkaz efektivity bezpečnostních složek státu než jako zastavení aktivit islamistických teroristů v zemi. Ve stejném období bylo ve Španělsku kvůli teroristickým aktivitám zatčeno 85 osob, z toho 51 osob podezřelých z islamistického, 28 osob ze separatistického a 6 osob z levicového terorismu.

Španělský Národní policejní sbor (*El Cuerpo Nacional de Policía*) byl vytvořen v roce 1986 reformou stávajících policejních sborů. Národní policejní sbor podléhá ministrovi vnitra. Činnost sboru je závislá

Znak jednotky TEDAX

na území, kde působí. Ve španělských autonomních oblastech Katalánsko, Baskicko a Navarra působí policejní sbory, které podléhají vládám těchto autonomních celků.³⁾ V současné době má sbor přibližně 55 000 tabulkových míst a tvoří ho pět generálních komisařství:

Generální komisařství pro soudní polici (Comisaría General de Policía Judicial), které se zabývá zejména vyšetřováním případů organizovaného zločinu a drogové kriminality.

Generální komisařství pro občanskou bezpečnost (Comisaría General de Seguridad Ciudadana) se věnuje především prevenci a udržování pořádku ve městech a ochraně vysoce postavených osob.

Generální komisařství pro problematiku cizinců a dokladů (Comisaría General de Extranjería y Documentación) má ve své gesci oblast imigrace, nelegální migrace, vydávání dokladů, cestovních pasů a povolení k pobytu.

Generální komisařství pro policejní výzkum (Comisaría General de Policía Científica) provádí kriminalistickou činnost a vypracovává znalecké posudky.

Generální komisařství pro informace (La Comisaría General de Información) se zaměřuje na boj proti terorismu.

Protiteroristické aktivity španělské policie jsou v gesci Ministerstva vnitra. V rámci ministerstva působí státní tajemník pro bezpečnost (*Secretario de Estado de Seguridad*), který je přímo podřízen ministrovovi vnitra a je pověřen řízením a kontrolou Národního policejního sboru a Guardia Civil. Činnost obou složek dále řídí jejich generální ředitel (*Director General de la Policía y de la Guardia Civil*).

Generální komisařství pro informace je zaměřeno výhradně na boj proti domácímu i zahraničnímu terorismu.⁴⁾ Zabývá se sběrem, analýzou i operativním využíváním informací v této oblasti. Pracuje na třech úrovních: policejní, bezpečnostní a zpravodajské, přičemž plní funkce operativní a informační. Generální komisařství působí na celém území Španělska i v zahraničí. Pracuje nepřetržitě. Mimo jiné koordinuje činnost policejních složek v případech velkých akcí (např. velkých sportovních událostí). Dále se zabývá mezinárodní spoluprací, informuje veřejnost o protiteroristických aktivitách španělské policie aj.

Speciální operační jednotka (*Grupo*

Z výcviku GEO

Especial de Operaciones, GEO je součástí Národního policejního sboru. Byla vytvořena v roce 1978, kdy se ve Španělsku ukázala potřeba speciálních policejních expertů na boj s terorismem a na boj s guerillou ve městech, neboť Španělsko tehdy čelilo vlně útoků organizací ETA a GRAPO. Příslušníci této jednotky jsou nasazováni do zvláště nebezpečných operací, mimo jiné do protiteroristických. V roce 2004 zahynul příslušník GEO při zásahu proti pachatelům teroristického útoku v Madridu v okamžiku, kdy se islamističtí teroristé, obklíčení v pronajatém bytě na předměstí hlavního města, vyhodili do vzduchu s cílem zabít sebe i co nejvíce zasahujících policistů.

Pyrotechnický útvar (*Técnicos Especialistas en Desactivación de Artefactos Explosivos, TEDAX*). má v kompetenci oblast výbušnin i látek CBRN. Byl založen v roce 1975 po nárůstu počtu teroristických úroků ve Španělsku. Nejprve byly jeho pobočky zřízeny v nejvíce zasažených oblastech země, poté v celém Španělsku. Existuje centrální jednotka v Madridu a 28 regionálních skupin. Útvar má k dispozici vynikající vybavení, včetně velkého množství robotů, a jeho příslušníci procházejí náročným výcvikem. Obdobné útvary působí v rámci Guardia Civil. Za 30 let své činnosti TEDAX provedl 350 000 zásahů, které naneštěstí někdy skončily tragicky. V ústředí útvaru je rozsáhlá sbírka výbušných systémů, odpalovacích zařízení a dalších artefaktů, která je přesvědčivým důkazem nebezpečnosti terorismu pro Španělsko.

Specialisté na boj s terorismem působí též v rámci policejních složek autonomních oblastí. Je úkolem státního tajemníka pro bezpečnost koordinovat činnost centrálních a autonomních bezpečnostních složek. V praxi je koordinace zajišťována prostřednictvím tzv. Výborů pro bezpečnost (*Juntas de Seguridad*), v nichž jsou zastoupení experti na boj s terorismem. Cílem španělské policie je vyškolit všechny příslušníky

Znak Guardia Civil

tak, aby mohli provádět některé základní úkoly v boji proti terorismu.

Guardia Civil je druhou klíčovou složkou pro udržování vnitřní bezpečnosti ve Španělsku. Je pověřena výkonem vojenské a civilní činnosti a vykonává obdobné funkce jako francouzské četnictvo nebo italská karabiniéri. Guardia Civil je pokládána za složku armády, nicméně v současné době je její řízení rozděleno mezi ministra obrany a ministra vnitra. Členové Guardia Civil nesmějí vstupovat do odborových organizací.

Její příslušníci obvykle žijí v kasárnách a působí na venkově v obcích s méně než 50 000 obyvateli. Působí též ve španělských výsostných vodách. Guardia Civil, která má přibližně 46 000 příslušníků, je zodpovědná zejména za kontrolu dokladů, zbraní, výbušnin, dopravy, přístavů a letišť. Její součástí je například Speciální zásahová jednotka (*Unidad Especial de Intervención, UEI*) či Jednotka rychlého nasazení (*Grupo de Acción Rápida*, bývalá Jednotka pro boj s terorismem ve venkovských oblastech, tzv. *Grupo Antiterrorista Rural*) nebo Speciální pyrotechnické jednotky (*Grupos de Especialistas en Desactivación de Explosivos, GEDEX*).

Robot španělské výroby, který je ve výzbroji všech poboček TEDAX

Značná pozornost je věnována rozvoji nových postupů v oblasti forenzního vyšetřování, včetně používání nejmodernější techniky na získávání informací ze zajištěných osobních počítačů, mobilních telefonů, CD, DVD atd.

Útoky v Madridu v březnu 2004 měly za následek změny, které významně ovlivnily celý bezpečnostní systém Španělska.

V tomto směru je nutné zmínit zejména:

- Parlamentní vyšetřování těchto teroristických útoků prokázalo, že došlo k závažným selháním ve spolupráci španělských bezpečnostních složek, která znemožnila včasné odhalení příprav útoků i rychlejší zajištění pachatelů. Na základě vyšetřování bylo v květnu 2004 vytvořeno Národní centrum pro koordinaci (*El Centro Nacional de Coordinación Antiterrorista*) zodpovědné za koordinaci činnosti španělských

bezpečnostních složek v oblasti boje proti terorismu. Při jeho formování napomohly poznatky Spojeného království, které již má zkušenosti s činností obdobného koordináčního útvaru. V Centru působí zástupci Národního policejního sboru, Guardia Civil, zpravodajských složek⁵⁾, prokuratury a dalších složek. Centrum zajišťuje výměnu informací a navrhuje protiteroristická opatření. Není určeno k provádění operativní činnosti, hlavním cílem je pravidelné vyhodnocování hrozeb teroristických útoků, odhalování možných scénářů těchto útoků a plánování odpovídající reakce španělských bezpečnostních složek. Je pravděpodobné, že pravomoci centra budou posíleny.

- Byl výrazně navýšen počet policistů i příslušníků zpravodajských složek určených na boj s terorismem. Policie klade důraz na specializaci svých příslušníků. Zároveň usiluje o to, aby všichni policisté získali základní znalosti o terorismu.
- Byly značně navýšeny finanční prostředky policie na boj s terorismem.
- Byla přijata řada legislativních opatření; byla například zpřísněna kontrola výbušnin a novelizován trestní zákon.
- Španělsko zvýšilo své úsilí v oblasti

mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. Byl zvýšen počet španělských policejních styčných důstojníků v zahraničí, v převážné míře v arabských zemích. V současné době má Španělsko přibližně 65 styčných důstojníků v jednotlivých státech, kteří představují cenný zdroj informací pro španělskou policii. (Bohužel žádný nepůsobí v České republice. Policejní spolupráci s ČR zajišťuje styčný důstojník na velvyslanectví Španělska v Maďarsku.)

Význam boje proti terorismu pro Španělsko potvrzuje výběr z nedávných událostí. 30. prosince 2006 provedla ETA teroristický útok na madridském letišti Barajas, při kterém zahynuli dva občané Ekvádoru. Atentát byl jednoznačným porušením „trvalého zastavení palby“, které vyhlásila ETA v březnu 2006, a logicky znamenal konec mírových snah španělské vlády vůči této organizaci. Na počátku ledna 2007 bylo v Katalánsku zatčeno pět islamistických radikálů podezřelých z napomáhání k útoku dvěma osobám, které se podílely na teroristickém útoku v Madridu v roce 2004. 11. března odvyšlala stanice Hlas kalifátu, která je napojena na Al-Káidu, videozáznam s hrozbami vůči Španělsku, Německu a Rakousku. V dubnu informovaly španělské zpravodajské služby vládu o svých obavách z aktivit Al-Káidy ve Španělsku a Francii. Největší riziko údajně představují sebevražední útočníci. V dubnu rovněž uvedl soudce Garzón z Národního soudu (nejvyšší trestní instance ve Španělsku, která soudí případy terorismu) v rozhovoru pro média, že Španělsko je vystaveno velkému nebezpečí teroristických útoků radikálních muslimů. Platí to zejména pro exklávy Ceuta a Melilla v severní Africe.

Španělsko musí nadále čelit vážným hrozbám terorismu. Jeho výhledy nejsou příliš optimistické, zejména z důvodu rostoucí radikalizace části muslimské komunity. Jeho zkušenosti potvrzují, že pro včasné odhalení příprav případného útoku je nezbytná co nejúčinnější spolupráce policie a zpravodajských složek, dostatečný počet expertů na boj s terorismem i jejich odpovídající vybavení a v neposlední řadě též odpovídající přístup vlády k uvedeným hrozbám.

**Mgr. Michal HOŘEJŠÍ,
odbor bezpečnostní politiky
Ministerstva vnitra
Foto QK a archiv**

Policisté vyčlenění ve Španělsku na boj s terorismem vykazují vysokou profesionalitu a vybavení protiteroristických jednotek je na odpovídající úrovni. Velká pozornost je věnována výcviku specialistů na boj s terorismem i řadových policistů, kteří mohou plnit velmi důležitou roli v oblasti prevence, boje proti terorismu či zvládání následků útoků.

Policie má propracovaný systém archivování informací, kdy informace k jednotlivým případům, resp. osobám jsou uchovávány po neomezeně dlouhou dobu. Jen na základě těchto zdrojů mohli být trestně stíháni někteří teroristé z organizace ETA, kteří byli velmi aktivní např. v 70. letech minulého století. Udržování tohoto systému vyžaduje vysoké náklady, ale španělské zkušenosti potvrzují jeho význam. S velkou péčí je budována ústřední policejní databáze pro boj s terorismem. Zmíněná databáze je bezpochyby cenným nástrojem pro vyšetřování terorismu.

Vysokou úroveň má systém analýzy informací, který byl vyvinut na základě boje proti organizaci ETA. Na zprávě analytika je mnohdy postavena celá žaloba. I v případě, kdy je tento analytický dokument jediným důkazem proti obviněnému, může být soud zahájen a existuje reálná možnost, že obviněný bude odsouzen.

¹⁾ Na základě Oficiálního věstníku španělského parlamentu, Poslanecké sněmovny, VIII. Legislativa, série D: obecné věci, 14. července 2005. Číslo 242.

²⁾ TE-SAT. EU Terrorism Situation and Trend Report, Europol, 2007.

³⁾ V Katalánsku je to tzv. Mossos d'Esquadra, v Baskicku tzv. la Ertzaintza a v Navarře tzv. la Policía Foral de Navarra.

⁴⁾ Organizační schéma generálního komisařství bylo ve Španělsku označeno v roce 1986 a 1996 za utajovanou skutečnost.

⁵⁾ Tj. civilní zpravodajská služba Národního centra pro zpravodajství (*Centro Nacional de Inteligencia, CNI*) a vojenská zpravodajská služba Zpravodajské centrum ozbrojených sil (*Centro de Inteligencia de Fuerzas Armadas*,